

EGYETEM ÉS CIVIL SZERVEZETEK DIGITALIZÁCIÓS EGYÜTTMŰKÖDÉSE

— EREDMÉNYEK ÉS LEHETŐSÉGEK A DUNAÚJVÁROSI VÁROSTÉRSÉGBEN*

Sitku Krisztina–Czifra Sándor

Bevezetés

Az Európai Unió aktuális digitális stratégiáját megvalósító „Európai Digitális Évtized 2020–2030” program célkitűzései közül a „konnektivitás”, a “digitális készségek” és a „digitális ügyvitel” területei (Európai Bizottság 2024a) közvetlenül érintetik a magyarországi civil szervezetek¹ digitális átállását.² Mindhárom célterület szolgálhatja a kitűzött „digitalis jogok és elvek” érvényesülését, amennyiben egy civil szervezet tevékenysége hozzájárul az állampolgárok digitális írástudásának fejlesztéséhez, ügyfeleivel digitális platformokon keresztül tart kapcsolatot, és digitális megoldásokat alkalmaz mindennapi ügymenete során (Európai Bizottság 2024b; Borzán–Szekeres 2020). Sőt, a hazai civil szervezetektől kormányzati elvárás is, hogy elősegítsék a Nemzeti Digitális Stratégia megvalósítását, például figyelmeztetve a digitális egyenlőtlenségekre, elősegítve az ilyen célú oktatási-képzési programok sikeres megvalósítást, vagy hozzájárulva újabb digitális innovációk születéséhez (Keszzi-Szeremlei–Kőkuti–Balázs 2023). Mindeközben kapcsolatba kerülhetnek régiójuk felsőoktatási intézményeivel, akiktől európai és nemzeti felsőoktatáspolitikai elvárás (Magyarország Kormánya 2016; EC 2023), és már egy ideje felvállalt intézményi prioritás (Bander 2011; Reisinger–Dános 2015), hogy működjenek együtt térségük különféle külső érdekhordozóival a helyi társadalmi-fenntarthatósági kihívások (András–Rajcsányi–Molnár 2014; András–Rajcsányi–Molnár–Füredi 2013), például a digitalizáció és a zöld átállás (EC 2023; Varga 2023), közös kezelése érdekében.

Jelen tanulmány egy magyar regionális egyetem és a közvetlen környezetében működő civil szervezetek együttműködéseit vizsgálja a digitális átállás terén,

hiszen a fővárosi és nagyvárosi tudományegyetemek szerepvállalása a helyi-regionális digitális ökoszisztémában (pl. nagy civil szervezetekkel és üzleti partnerekkel összefogásban megvalósuló, erőforrásgazdag projektek) jól ismertek, miközben a vidéki, közepes méretű egyetemek és helyi civil szervezetek esetei eddig kevesebb figyelmet kaptak. Kutatásunk egyúttal folytatja a Dunaújvárosi Egyetem regionális szerepvállalását feltáró vizsgálatok sorát is (pl. Kőkuti 2012, Balázs-Rajcsányi-Molnár–András–Sitku 2021; 2020a; 2020b; Bacsá-Bán–András 2022; Varga 2022, Balla et al. 2024), ezúttal azokra a kérdésekre keresve a választ, hogy egyetemmé válása óta (2016. január 1) milyen, a digitális átálláshoz kapcsolódó civil együttműködésekben vett részt az egyetem? Milyen eredményekkel? Milyen digitalizációra vonatkozó igények fogalmazódtak meg a dunaújvárosi várostárség civil szervezetei³ részéről? S milyen akadályokat kell(ett) legyőzniük egyetemi együttműködések sikeres megvalósítása érdekében?

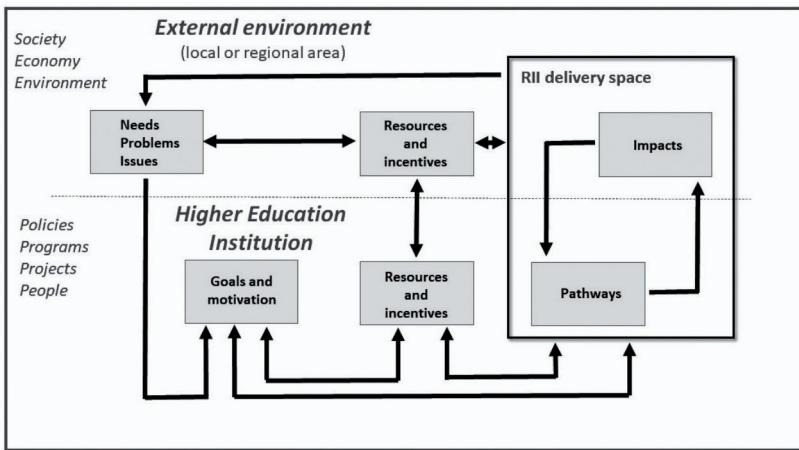
Kutatásunk esettanulmány, melynek adatait kevert módszertanú vizsgálattal vettünk fel egyetemi dokumentumok és adatbázisok tematikus elemzésén, valamint egy kérdőíves felmérés leíró statisztikai elemzésén keresztül 2024 augusztusa és szeptembere között. Tanulmányunk előbb felrajzolja az egyetemek és civil szervezetek kollaborációinak egy lehetséges értelmezési keretét, az egyetemek regionális innovációs hatásmodelljét (Tijssen–Edwards–Jonkers 2021), majd rövid áttekintést nyújt az akadémiai-civil együttműködések akadályozó tényezőiről, és az együttműködés egy tipikus területe, a közös tananyagfejlesztés előnyeiről. Ezt a mintavételhez, adtfelvételhez és adatelemzéshez használt módszerek ismertetése követi, majd a kvalitatív és kvantitatív vizsgálat eredményeinek összefoglalása következik. A tanulmány következtetéseinkkel és javaslatainkkal zárul.

Egyetem és civil szervezetek együttműködése

A felsőoktatáskutatás irodalmában az egyetemek és külső érdekhordozók, így a civil szféra együttműködéseit három alapfogalom foglalja keretbe: az egyetemi társadalmi felelősségvállalás (Szűts–Novák–Szűts, 2019), a harmadik misszió, és a közösségi szerepvállalás, melyeket Sitku (2023) e folyóirat egy korábbi számában részletesen ismertetett. Megjegyzi, hogy mivel az egyetemek külső érdekhordozói együttműködései leginkább szűkebb földrajzi környezetükre irányulnak, megfelelőbb e kollaborációk vizsgálatára a regionális szerepvállalás (regional engagement) fogalmát alkalmazni, amely a felsőoktatási intézmény funkcionális várostárségében és kb. 50 km-es környezetében telephellyel rendelkező különféle szervezetekkel (Tijssen et al. 2021) együttműködésben végzett tevékenységekre utal, melyek célja valamely regionális innovációs hatás elérése. Utóbbi összetett jelenség, amely a helyi egyetem regionális innovációs rendszerekkel való együttműködési képességét, és azokra gyakorolt hatását jelöli, avagy „valamely innovatív eredmény közvetlen, vagy hosszú távú hatása a helyi földrajzi területen, amely közvetlenül kapcsolódik azon erőforrásokhoz, folyamatokhoz, vagy teljesítményekhez, melyek az azonos földrajzi

területen elhelyezkedő felsőoktatási intézmény alkalmazottainak vagy szervezeti egységeinek aktív részvétele által jönnek létre” (Tijssen et al. 2021: 15-16). Az együttműködések lehetnek véletlenszerűek, vagy eltervezettek, endogén, vagy exogén indíttatásúak, szerveződhetnek laza, vagy erős kötések mentén, s időtartamukat tekintve lehetnek rövid-, közép- vagy hosszú távú kollaborációk (Sitku 2023). Az egyetem és regionális partnerei ilyen együttműködéseit a *Regional Innovation Impact Assessment/Regional Engagement Impact* (RIIA/REI) modell (Tijssen et al. 2021; EURASHE 2023) foglalja keretbe (1. ábra), melyet kutatásunk elméleti keretének tekintünk.

1. ábra. A regionális innovációs hatás modellje és a kutatási kérdések kapcsolata

Forrás: EURASHE 2023

A modell értelmében a DUE civil szervezetekkel való együttműködései (1. kutatási kérdés) és azok eredményei (kimenetei) (2. kutatási kérdés) a regionális innovációs hatás „megvalósulási terében” (RII delivery space) öltenek testet a regionális innovációs „ösvények” (RII pathways) mentén, vagyis kollaboratív tevékenységek formájában. A várostárség civil szervezeteinek digitalizációs igényeire vonatkozó, harmadik kutatási kérdésünk a modell helyi-regionális külső környezetből érkező „szükségletek, problémák és ügyek” elemére utal (Needs, Problems, Issues), míg a negyedik kérdés, az együttműködéseiket akadályozó, vagy hátráltató tényezők feltárása ismét a regionális innovációs hatás megvalósulási terére vonatkozik.

A kutatási altémákra vonatkozó felsőoktatás-kutatási irodalom megállapításai szerint a civil közösség tagjai egyetemi együttműködéseik során betölthetik a kutatási projektek tanácsadói, társalkotói és adatforrás szerepét, lehetnek oktatási célú terepgyakorlatok és szakmai gyakorlatok helyszínei, szakmentorokat, vagy egyetemi vendégelőadókat ajánlhatnak fel, vagy részt vehetnek az egyetem társadalmi felelősségvállalása keretében szervezett tevékenységekben (pl. önkénteskedés, különféle közösségi szolgáltatások) (Benneworth et al. 2018).

A helyi egyetemmel való együttműködés számos előnyt biztosíthat számukra: a legjellemzőbb a kulturális, sport és rekreációs célú egyetemi létesítmények használata, de olyan jóléti szolgáltatásokat is kihasználhatnak, mint az egyetem oktatási és kutatási profilja által biztosított egészségügyi és szociális lehetőségek, s legfőképp az egyetem tudásbázisához való formális és informális hozzáférés (Sitku 2023).

Ami az együttműködések akadályait, illetve korlátait illeti, az európai felsőoktatás-kutatás az elmúlt két évtizedben számos esettanulmány nyomán feltárta a külső érdekhordozókkal megvalósuló különféle egyetemi együttműködések intézményi konszolidálásának szervezeti és környezeti akadályait (pl. Kempton 2019; Tijssen et al. 2021), tartozzanak ezek akár a harmadik misszió, akár a közösségi szerepvállalás, akár a regionális szerepvállalás fogalmi körébe. A civil szervezetekkel való együttműködések vonatkozásában a felsőoktatási intézmények környezetéből fakadó kötöttségek relevánsak, melyek gyakran nem-lineáris, széttagolt, és kiszámíthatatlan módon befolyásolják az intézményesülés belső dinamizmusát (Pinheiro–Jones–Benneworth 2012), de akár az egyes együttműködések sikeres megvalósulását is. E külső akadályozó tényezők gazdag körét az 1. táblázatban foglaltuk össze megjelölve a forrásul szolgáló kutatásokat is.

1. táblázat. Egyetem és civil szervezetek együttműködéseinek külső akadályai

Nemzeti felsőoktatáspolitikai korlátai	Elhanyagolja a regionális szintet (regionális egyetem, -szerepvállalás, helyi kihívások) és a nonprofit szektort. (Pinheiro et al. 2012; Hazelkorn 2016a,b; Kempton 2019; Tijssen et al. 2021)
Finanszírozás	Rövid távú forrásbiztosítási lehetőségek (pályázatok, egyetem és partnerszervezet saját erőforrásai, önkormányzati /megyei támogatás). (Goldstein–Radinger–Peer–Sedlacek 2019; Tijssen et al. 2021)
Nemzetközi felsőoktatási rangsorok és az akadémiai kiválóság logikája	Globális kutatási-oktatási kiválóságra törekvés és nemzetköziesítés. (Pinheiro et al. 2012; Hazelkorn 2018; Benneworth 2018; Tijssen et al. 2021)
Akadémiai kiválóság és előmenetel preferenciái	Helyi kutatás alacsonyabb presztízse, kutatástámogatás és ösztönzés ellentmondásai. (Hazelkorn 2016a,b; Kempton 2019)
Regionális környezet sajátosságai	Felsőoktatási intézménytípusok sokfélesége, regionális környezetük egyedisége és megkötöttségei. (Edwards–Marinelli–Arregui–Pabollet–Kempton 2017; Kempton 2019)
Kereslet-kínálat viszonya	Civil szféra igényei vs. helyi egyetem profilja, az „innovációs paradoxon”. (Kempton 2019; Goldstein et al. 2019; Tijssen et al. 2021)

Helyi innovációs ökoszisztémában betöltött szerep	Egyetemi részvétel milyensége, a civil szereplő bevonása és feltételei (Lengyel 2012; Kempton 2019; Tijssen et al. 2021)
Társadalmi innováció presztízse	Alacsony (Benneworth 2012, 2018; Tijssen et al. 2021; EUA 2023)
Külső érdekhordozó hozzáállása és erőforrásai	Érdektelenség, negatív egyetemi imázs, kommunikáció-hiány, kapacitáshiány (Compagnucci-Spigarelli, 2020)

Forrás: A megjelölt irodalom alapján saját szerkesztés.

Egyetem és civil szervezet közös tananyagfejlesztése

Az egyetemek és civil szervezetek kollaborációjában megvalósuló tananyagfejlesztés egyre nagyobb szerepet kap mind a felső-, mind a felnőttoktatásban (pl. Arató–Balázs 2023; H. Tomesz 2023). A felsőoktatási intézmények oktatási, digitális pedagógiai és tananyagfejlesztési gyakorlatukkal, a civil szervezetek pedig közvetlen, gyakorlati tapasztalataikkal járulnak hozzá a közös oktatási tartalmak kialakításához (Bacsa–Bán 2023). Továbbá a hallgatók innovációs attitűdje is szerepet kaphat az együttműködés erőforrásai tekintetében (Kőkuti 2022). Akár közös felhasználású, akár csak az egyik fél számára alkalmazható digitális tananyagot hoznak is létre, a két szervezet együttműködésével eredményes produktum állhat elő. Hiszen az egyetemek hagyományosan elméleti alapokon nyugvó képzéseket kínálnak, melyek tudományos alapot biztosítanak hallgatóiknak, míg a civil szervezetek, akik közvetlenül dolgoznak a civil közösségekkel, gyakorlati tapasztalataikkal és naprakész példákkal járulnak hozzá a tananyag minőségéhez. Az ilyen típusú együttműködések révén a digitális tartalom felhasználói olyan problémák megoldásában vehetnek részt, melyekkel a civil szervezetek nap, mint nap szembesülnek, ezáltal a tananyag az elméleti hátteren túl a mindennapi élet kihívásaira is reagál (Novotny–Balázs–Barta–Boncz–Czifra–Gönczi 2023).

A tananyagfejlesztés időigényes és költséges folyamat, ám az egyetemek többnyire rendelkeznek a megfelelő erőforrásokkal, szakmai tapasztalattal és a digitális tananyagok előállításához szükséges módszertani ismeretekkel, melyek egyúttal garanciát is jelentenek a kialakítandó tananyag megfelelő minőségű oktatási tartalmára. A digitális eszközök és online oktatási platformok alkalmazása elősegíti a közös tananyagfejlesztést (Szűts–Szűts–Novák, 2023). Az együttműködés során kidolgozott oktatási anyagok (esettanulmányok, videók, interaktív modulok, stb.) így online is elérhetőek a képzésben résztvevők számára, ami nemcsak rugalmasságot biztosít számukra, hanem lehetőséget ad arra is, hogy minél szélesebb körben elérhetővé lehessen tenni a kialakított tananyagot. Az egyetemek külső érdekhordozóikkal, így akár civil szervezetekkel közösen fejlesztett tananyagai kulcsfontosságú szerepet töltenek be abban, hogy az oktatás-képzés ne csupán tudományos szempontból legyen releváns, hanem társadalmilag is hasznos és alkalmazható legyen.

Módszertan

Az esetünket képező regionális egyetemet nem-valószínűségi, célzott mintavétellel választottuk ki a tipikus esetek és a kényelmi mintavétel logikáját követve (Flick 2018, Horváth–Mitev 2015). Az intézményi dokumentumok és adatbázisok, valamint a megszólítandó civil szervezetek kiválasztásához szintén elméleti mintavételt alkalmaztunk, melynek tényezőit a 2. táblázat összegzi. A témához kapcsolódó egyetemi dokumentumok és adatbázisok beazonosításához a RIIA/REI modell alapján az alkalmazott tudományok egyetemeinek regionális innovációs hatását mérő UASiMAP eszköz IV. Dimenziójában (*Enhancing Social, Civic and Community Activities of the Region's Community*) meghatározott tevékenységformákat vettük alapul (EURASHE 2023), melyeket a digitalizáció témájára vonatkoztattunk (*Dimenziók 1*). A „digitális átállás” fogalmát az Európa Digitális Évtizede 2020–2030 európai uniós program (Európai Bizottság 2024a) és a Nemzeti Digitalizációs Stratégia 2022–2030 (Európai Bizottság 2024c) által kitűzött célok alapján értelmeztük, kiválasztva közülük a civil szervezetek szempontjából releváns tématerületeket (*Dimenziók 2*). A kérdőíves felmérés mintáját a dunajvárosi funkcionális várostérség 14 települése egyikén, azaz a Dunaújvárosban, Rácalmásban, Kulcsban, Perkátán, Nagyvenyimen, Mezőfalván, Baracson, Kisapostagon, Nagykarcsonyban, Daruszentmiklóson, Előszálláson, Dunaföldváron, Dunaegyházán, vagy Apostagon (KSH 2024) székelő, bejegyzett civil szervezetek köréből választottuk ki a digitális átállással a fentiek szerint összefüggésbe hozható közhasznú tevékenységet folytató egyesületek, alapítványok, vagy civil társaságok beazonosításával (n=55).

2. táblázat. Adatforrásaink kiválasztásának dimenziói

Dimenziók 1.	Egyetemi adatbázisok, dokumentumok	Dimenziók 2.	Civil szervezetek
Közös oktatási-képzési-tanulási tevékenység a digitalizáció témájában	DUE Informatikai Intézet adatbázisa: szakmai gyakorlati hely, szakdolgozat	Helyi lakosság digitális kompetenciaszintjének emelése	Oktatás-fejlesztési, tanácsadási tevékenység, ismeretterjesztés
Hallgatói önkénteskedés a digitalizáció témájában	DUE HÖK adatbázisa és DUE honlap: programok, rendezvények	Munkatársaik digitális készségfejlesztése	Rendezvényszervezés, közösségfejlesztés, szabadidős tevékenység hagyományörzés
KFI-kapacitások felajánlása a CSz-k digitalizációs kutatási problémáihoz	DUE Pályázati Iroda adatbázisa: közös pályázatok	Kiberbiztonsági készségek kialakítása	Közbiztonság
Egyetemi tudásbázis és erőforrások megnyitása a digitalizáció témájában (szolgáltatások)	DUE Műszaki és Szolgáltatási Központ: programok, informatikai infrastruktúra Online Studium: tananyagfejlesztés	Digitális technológiák megismerése, bevezetése, alkalmazása	Szociális tevékenység, egészségmegőrzés
Kölcsönösen előnyös társadalmi-, civil, közösségi szerepvállalás a digitalizációhoz kötődően	DUE honlap: programok, rendezvények	Digitális infrastruktúra-fejlesztés	Környezetvédelem és fenntarthatóság, kisebbségi jogok védelme

Forrás: UASIMAP 2023 alapján saját szerkesztés.

Adatfelvételünket 2024 augusztusa és októbere között folytattuk dokumentum-elemzésen és online kérdőíves felmérésen alapuló kevert módszertan alkalmazásával. Előbbi során az egyetem vonatkozó adatbázisaiból és dokumentumaiból kialakított szövegkorpuszt elméleti tematikus elemzéssel dolgoztuk fel a 2. táblázat dimenzióiból (*Dimenziók 1.*) képzett deduktív, és az adatainkból kirajzolódó induktív kódolással (Braun–Clarke 2006; Flick 2018). Kódrendszerünket a 3. táblázat foglalja össze. A felmérést a Microsoft Forms⁴ alkalmazáson keresztül végeztük el 2024. augusztus 15. és szeptember 6. között, azt hivatalos elektronikus levelezésen keresztül juttatva el hozzájuk, majd az összegyűjtött válaszokat leíró statisztikai módszerekkel, illetve a nyílt kérdéseket induktív tematikus elemzéssel értelmeztük.

3. táblázat. A dokumentumelemzés kódrendszere

Deduktív kódok	Definíció	Intézményi adat	Induktív kódok	Definíció	Intézményi adat
DUE és CSz közös oktatási-képzési tevékenység a digitalizáció területén	A DUE és a CSz közösen tananyagot fejleszt, használ, működtet.	Van (DUE Online Studium)	E-learning: tananyag fejlesztés, oktatási platform kialakítás, működtetés, tanácsadás	A DUE és a CSz online tananyagot fejleszt, számára oktatási platformot készít, üzemeltet, szakmai háttérrel nyújt	Van (Online Studium)
Hallgatói önkénteskedés a digitalizáció területén	A DUE hallgatói a digitalizációhoz kapcsolódó önkéntes munkát végeznek a CSz-nél.	Nincs	–	–	–
DUE KFI kapacitások a CSz-k digitalizációs kutatásaihoz	A DUE rendelkezésre bocsátja KFI infrastruktúráját a CSz digitalizációs kutatásaihoz.	Nincs	–	–	–
DUE digitalizációs tudásbázisa és erőforrásai	A DUE hozzáférést enged a CSz részére az egyetemi informatikai tudásbázishoz és infrastruktúrához.	Nincs	–	–	–
Társadalmi/civil/közösségi szerepvállalás a digitalizáció területén	DUE és CSz közös társadalmi/civil közösségi szerepvállalási tevékenysége a digitalizáció témájában.	Nincs	–	–	–

Forrás: Saját szerkesztés.

Eredmények

Az első két kutatási kérdésre vonatkozóan a DUE belső dokumentumai és adatbázisai (2. és 3. táblázat) elemzése során megállapítottuk, hogy a vizsgált időszakban (2016–2024) más külső érdekhordozói csoportokhoz képest (pl. üzleti, állami és közigazgatási szervezetek) jóval kevesebb együttműködésre került sor civil

szervezetekkel, különösen a dunaújvárosi várostérségben működőkkel, és közülük is különösen kevés a digitalizáció, illetve a digitális átállás terén. Bár a 2016 előtti években történt néhány együttműködés a lakosság, vagy egyes hátrányos helyzetű csoportok digitális kompetenciafejlesztése, vagy sajátos digitális szolgáltatások biztosítása terén (TSZA 2008, Szabó 2012, 2013),⁵ az azóta eltelt években az online tananyagfejlesztés és e-learning-szolgáltatások terén lépett együttműködésre az egyetem és egyes helyi civil szervezetek. A többi vizsgált tevékenységtípus közül sem a hallgatói önkéntesség, sem a társadalmi/civil/közösségi szerepvállalás terén nem történt a digitális átállásra vonatkozatható kollaboráció, az egyetemi tudásbázis és infrastruktúra ilyen igénybevételére sem érkezett megkeresés, sőt, az oktatási tevékenységek tekintetében sem szakmai gyakorlati helyként, sem szakdolgozati témaként nem merült fel helyi civil szervezet neve, vagy digitális átállásuk valamely kihívása. A közös pályázatok fémjelezte kutatási együttműködés pedig egyáltalán nem jelent meg az egyetem és a helyi civil szervezetek kapcsolatában, sőt semmilyen pályázati együttműködésre nem került sor közöttük a 2016 óta eltelt időszakban.

A DUE online tananyagfejlesztési szolgáltatása és az online pedagógia alkalmazása iránt azonban a várostérségbeli civil szervezetek is érdeklődést mutatnak, amint azt a STRATOSZ (Stratégiai és Közszolgáltató Társaságok Országos Szövetsége) és a HFIP (Magyar Dunai Kikötők Szövetsége) dunaújvárosi tagszervezeteivel megvalósult együttműködések bizonyítják. Mivel a szakmai érdekképviselően túl mindkét civil szervezet ellátja tagszervezetei és ágazatuk munkavállalóinak képzését is, a Dunaújvárosi Egyetemmel fennálló partneri kapcsolatuk és az egyetem jelentős online oktatási tapasztalata okán őt választották egy-egy közelmúltbeli képzésük megvalósításához.

A képzés online, vagy blended oktatási formát jelentett önálló tanulásra alkalmas, online tananyag kidolgozásával, a tanulási célként meghatározott ismeretek elsajátítására, és online tutorálási lehetőséggel kísérve. Az együttműködésben a civil szervezetek az ágazatspecifikus online tartalmat, az alapvető elvárásokat és a tanulási célokat határozták meg, míg a módszertant és a technológiai megvalósítást az egyetemi szakértelem biztosította. Azaz az egyetemi tanulmányok során alkalmazott tananyagfejlesztési módszertanra építve és a civil szervezet vagy a DUE munkatársai által menedzselte módon készültek el az online oktatási tartalmak, melyek online tananyagok fejlesztést („mutat-gyakoroltat-visszakérdez”-elv) és polimédia felvételek készítését (videóelőadás, letölthető tananyagelemek, ellenőrzési és motivációs tartalmak, animációk, szimulációs feladatok és tesztek) jelentették. Ezen kívül az együttműködés kiterjedt az online képzési tanácsadásra, az e-learning keretrendszerek testreszabására, telepítésére és hosztolására, valamint a megvalósítást követő online tananyagkarbantartásra, nyomonkövetésre, és az oktatásszervezői feladatok ellátására, melyeket a DUE biztosított.

Eredményeit tekintve a tananyagok alkalmazása a civil szervezetek munkatársainak általános megalégedésére szolgált, akik a megfelelő módszertani megközelítés miatt hatékonyan használták ki a digitális oktatás kedvező tulajdonságait.

Úgy tűnik, hogy a lemorzsolódás elkerülése volt a legfőbb motiváció, amit a módszertani kialakítás sikeresen megelőzött. A tanfolyamok lezajlása óta a HFIP további online oktatások fejlesztését is megkezdte (jelenleg a harmadik online kurzust alkalmazza munkatársai képzéséhez). Továbbá a civil szervezetek tanfolyamainak lebonyolítására kialakított keretrendszer ma is aktív, digitális tartalmaik továbbra is elérhetőek.

A kérdőíves vizsgálat adatai szerint a dunaújvárosi várostérség 14 településén működő, bejegyzett és érvényes email címmel rendelkező 55 civil szervezet közül csupán 8 töltötte ki kérdőívünket a háromszori, hivatalos megkeresés alkalmával (2024. augusztus 15.–szeptember 6.): *Dunaújváros* 17 szervezete közül 2, *Kulcs* 12 szervezete közül 3, *Mezőfalva* 4 szervezete, *Perkáta* 5 szervezete és *Daruszentmiklós* 3 szervezete közül pedig 1–1. Ez településenként külön-külön, de az együttes 14,5%-os kitöltési arányt tekintve is rendkívül alacsony részvételnek értékelhető, melyhez hozzáadódik az a tény is, hogy a települések csupán 36%-a válaszolt a megkeresésre. A válaszadók közhasznú tevékenységterületeit tekintve többségük szabadidős (5), vagy rendezvényszervezési és közösségfejlesztési tevékenységet végez (4), egyesek a hagyományörzés terén aktívak (3), míg többen a szociális, az egészségmegőrzési és a környezetvédelmi területeken (2–2–2) működnek. Oktatási-képzési tevékenységet csupán két civil szervezet folytat, míg tanácsadással és közbiztonsággal egy-egy szervezet foglalkozik. Adatainkból kitűnik, hogy csak a válaszadó szervezetek negyede végez a digitális átállás civil szervezeti feladataihoz közvetlenül kötődő tevékenységet (oktatás-képzés), míg a várostérség többi, hasonló tevékenységterületű civil szervezete nem töltötte ki kérdőívünket.

A Dunaújvárosi Egyetemmel a digitális átállás témájában 2016 óta megvalósult együttműködések területei és eredményei tekintetében a civil szervezetek válasza megerősítik az egyetemi forrásokat: egyiknek sem volt még ilyen témájú együttműködése a helyi egyetemmel, de más felsőoktatási intézménnyel vagy éppen egy Digitális Jóléti Ponttal sem. Ugyanakkor a digitális átállás célkitűzései közül többel egyet értenek: saját szervezetük digitális infrastruktúrájának fejlesztését ötten, kibebiztonsági kompetenciáik fejlesztését és a más szervezetekkel közös pályázati indulást hárman tartják aktuálisnak. Ketten munkatársaik digitális kompetenciafejlesztését is fontosnak ítélik, és egy válaszadó az új digitális technológiák bevezetéséhez szükséges ismeretek elsajátítását is relevánsnak tartja. E preferenciák azt mutatják, hogy válaszadóink a civil szervezetre magára, semmint annak közhasznú tevékenységeire vonatkoztatták a digitális átállás fogalmát. Ezt tükrözi az is, hogy a célkitűzések közül a helyi lakosság digitális kompetenciáinak fejlesztését egyik válaszadó sem jelölte meg. Továbbá három civil szervezet egyáltalán nem tartotta relevánsnak a digitális átállás, illetve a digitalizáció témáját saját szervezetére nézve.

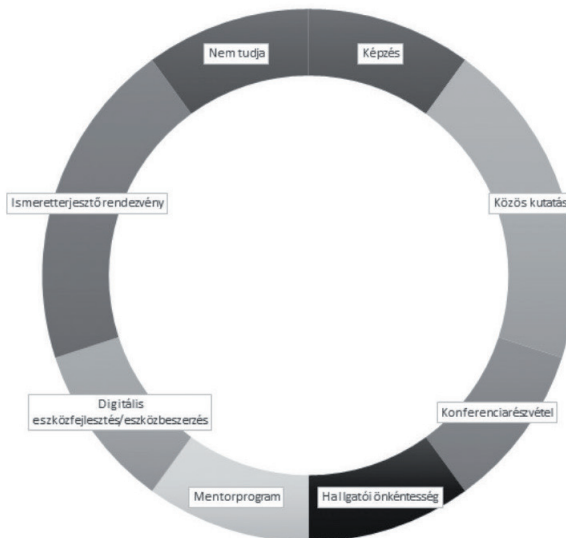
Az egyetemi együttműködések elmaradásának okait keresve a válaszadók fele úgy nyilatkozott, hogy számukra nem releváns a digitális átállás kérdése, míg egy-egy szervezet a Dunaújvárosi Egyetemmel való kapcsolat hiányával, avagy mindkét, vagy valamelyik oldal passzivitásával indokolta az együttműködés elmaradását:

„Nem kerestük egymást együttműködés érdekében”, „Számunkra nem feladat (a DUE-val való digitalizációs együttműködés–SK), ”Nem kerestek bennünket ilyen együttműködési lehetőséggel.”

Ha ezidáig nem is működtek együtt a Dunaújvárosi Egyetemmel a saját és a város lakosságának digitális átállása érdekében, érdemes volt megtudni, vajon milyen területeken tartanának erre igényt a jövőben? Kérdőívünk nyílt kérdése orientáció gyanánt példákat adott ennek lehetséges tématerületeire (*digitális átállás, a lakosság digitális kompetenciafejlesztése, kiberbiztonság, digitális inklúzió, stb.*) és együttműködési formáira (*közös kutatás, képzés, konferenciárészvétel, ismeretterjesztő rendezvény, hallgatói önkéntesség, mentorprogram, stb.*). A civil szervezetek válasza két tématerületre fókuszáltak: a digitális kompetenciafejlesztés és a kiberbiztonság témájára, egy szervezet pedig felajánlotta vendégelődői szolgáltatásait egyes digitalizációhoz kötődő témákban (pl. kriptovaluták) az egyetem számára. A civil szervezetek számára érdekes együttműködési formák viszont már egy nagyobb tartományt ölelnek fel: a jövőben összesen hét módon is együttműködnének a Dunaújvárosi Egyetemmel (*2. ábra*). A kollaborációtól olyan előnyöket remélnék, mint digitális írástudásuk általános fejlesztése, a tudatosabb internethasználat, intézményük digitális fejlesztése, partneri együttműködések számának növelése, a digitalizációs fejlesztésekhez szükséges pénzügyi források közös biztosítása, valamint új ügyfelek toborzása az egyetemi hallgatók köréből. Ugyanakkor három szervezet vagy nem válaszolt erre a kérdésre, vagy „nem lát előnyt,” vagy nem tartja relevánsnak a helyi egyetemmel való együttműködést a digitális átállás témájában.

2. ábra. Civil szervezetek igényelt együttműködési formái

Forrás: Saját szerkesztés

Végül arra is kíváncsiak voltunk, hogy tapasztalataik és ismereteik szerint milyen tényezők akadályozhatják, vagy nehezíthetik az egyetemmel való együttműködést? Bár egy civil szervezet „nem lát akadályt”, egy „nem tudja”, három pedig nem tartja relevánsnak a kérdést, a többi válaszadó számos okot megjelölt: a pénzühiányt (2), a pályázati lehetőségek hiányát (1), az állam negatív beavatkozását (“A rendszer elszívja a valódi civil szervezetek elöl az erőforrásokat”) (1), az információhiányt (1), az időhiányt (1) és a passzivitást (1). Kontrasztkérdésként rákérdeztünk a kapcsolat elősegítő feltételeire is, ahol azt találtuk, hogy az információhiány („Több információ egymás munkájáról”), a „megfelelő” és „kölcsonös” kommunikáció, a közös rendezvények és a civil kultúra általános megerősítése segíthet hidakat építeni a felek között. Ugyanakkor egyik válaszadó sem ismert sem hazai, sem külföldi jógyakorlatot valamely civil szervezet és felsőoktatási intézmény együttműködésére, amely példaként állhatna előttük, és csak két szervezet volt nyitott a témában való további beszélgetésre.

Következtetések

Kutatási eredményeink a dunaújvárosi várostérség civil szervezeteinek a digitalizáció, illetve a digitális átállás, és az ilyen témájú egyetemi együttműködések iránti közömbösségét tükrözik, kivéve a két említett, helyi tagszervezettel is rendelkező országos civil szervezetet. Továbbá a kevés válaszadó civil szervezet egy része sem érezte relevánsnak a digitális átállás kihívását a saját maga számára, és egyik sem gondolta úgy, hogy szerepe lenne a helyi lakosság digitális írástudásának valamilyen formájú fejlesztésében. Megfogalmazott igényeik saját szervezetük digitális infrastruktúrájának fejlesztésére, kollégáik digitális és kiberbiztonsági kompetenciáinak fejlesztésére, valamint a szükséges pénzügyi források közös biztosítására (közös pályázatok) vonatkoznak. Ezért felmerülhet a kérdés, hogy ilyen szemlélettel és érdekeltséggel mennyire fogják elősegíteni Dunaújváros és térsége lakosságának digitális írástudásfejlesztését és felelős digitális állampolgárrá nevelését, ahogy ezt a hazai és európai uniós stratégiák elvárják tőlük? S vajon az egyetem mennyire érzi feladatának, hogy eme helyi társadalmi kihívást is kezelje?

Válaszadóink szerint a helyi egyetemmel való digitalizációs együttműködés legfőbb akadálya a civil szervezetek ezirányú passzivitása, a felek közti kapcsolat hiánya és egymás elégtelen ismerete (információhiány). Fordított logikával ezt erősítik meg a tananyagfejlesztési együttműködésekről kapott adataink is: mivel már létezett egy partneri kapcsolat a HFIP, vagy a STRATOSZ és a DUE között, könnyen kialakult az együttműködés. Megfontolandó lehet e helyzet megváltoztatása mindkét oldal részéről, különösen, ha a helyi civil szervezetek felé való nyitás az egyetem intézményfejlesztési irányait is támogathatja. A kapcsolatfelvétel érdekében a civil szervezeteknek érdemes lenne kihasználniuk a DUE éves nyílt rendezvényét, és az egyetem is kijelölhet egy külön kapcsolattartót a civil szervezetek felé.

A civil szervezetek által megjelölt sokféle együttműködési forma lehetőséget adhat a megfelelő léptékű kollaborációk megtalálására és fokozatos kiépítésére, például a mérnökinformatikus, vagy a kommunikáció és média szakos hallgatók szakmai gyakorlati helyének biztosításával, melyet a szakdolgozati kutatás témaválasztása (a gyakorlati hely valamely aktuális digitális átállási kihívása) kompenzálhat. Mindehhez természetesen az erőforrásszegény civil szervezetek pénzügyi forráshiányának orvoslása is szükséges, amely tipikusan közös pályázati tevékenység nyomán, vagy saját erőforrásból (pl. alapítványi 1%-os adófelajánlások) biztosítható, avagy olyan intézkedéseket igényel, melyek túlmutatnak egy egyetem és a civil szervezetek kollaborációjának mikro szintjén.

Az irodalommal összevetve kutatási eredményeink megerősítik a finanszírozás, a kereslet-kínálat eltérése, a helyi innovációs ökoszisztémából való kimaradás, a külső érdekhordozó hozzáállása és erőforráshiánya akadályozó feltételeit, és fényt vetnek a RIIA/REI modell "regionális innovációs hatás megvalósulási terének" összetettségére. Azonban a modell esetünkben meglehetősen szaggatott: hiányosak a helyi társadalom digitalizációs igényei, akárcsak a meg(nem)valósuló „regionális innovációs ösvények” és eredményeik. Vajon sikerülhet-e a jövőben ezen endogén módon változtatni?

Irodalom

- András István–Rajcsányi-Molnár Mónika (2014): Profit és filantropia: a CSR eszmetörténeti kérdései: Profit and philanthropy: Social historical issues of CSR. *Civil Szemle*, 2., (39.), pp. 5–24.
- András István–Rajcsányi-Molnár Mónika–Füredi Gábor (2013): A vállalatilag felelős vállalat: A CSR- és a cafeteria-metszet értelmezési lehetőségei a gyakorlatban. In: Rajcsányi-Molnár Mónika–András István (Szerk.): *Metamorfózis: Globális dilemmák három tételben*. Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó, pp. 127–139.
- Arató Balázs–Balázs Géza (2023). Hol a tudás, amit elvesztettünk az információban? A digitális pedagógia diszkurzív-intuitív megközelítése antropológiai és jogi szempontból. *Magyar Nyelvőr*, 147., (5), pp. 755–776. <https://doi.org/10.38143/Nyr.2023.5.755>
- Bacsa-Bán, Anetta (2023): *Distance learning – From a sufficient distance. 2023 IEEE 6th International Conference and Workshop Óbuda on Electrical and Power Engineering (CANDO-EPE)*, pp. 281–286. <https://doi.org/10.1109/CANDO-EPE60507.2023.10417980>
- Bacsa-Bán Anetta–András István (2022): Technikusképzéstől a szakmaipedagógus-képzésig: ÚSR a Dunaiújvárosi Egyetemen. *Civil Szemle*, 19., (4.), pp. 137–147.
- Balázs, László–Rajcsányi-Molnár, Mónika–András, István–Sitku, Krisztina (2021): Social Responsibility and Community Engagement at a Hungarian Regional University. *Journal of Higher Education Theory and Practice*, 21., (1), pp. 54–63.
- Balázs László–Rajcsányi-Molnár Mónika–András István–Sitku Krisztina (2020a): Társadalmi felelősségvállalás a felsőoktatásban: Egy hazai joggyakorlat bemutatása. *Civil Szemle*, 17., (3), pp. 5–25.
- Balázs László–Rajcsányi-Molnár Mónika–András István–Sitku Krisztina (2020b): Social responsibility in higher education: A Hungarian best practice. *Civil Szemle*, 17., (KSZ.), pp. 155–173.

- Balla Ákos–Kovács Szilvia–Szilárdi Edina (2024): Hallgatói elégedettség a Dunaújvárosi Egyetem nemzeti képzései kapcsán: 2. rész. *Dunakavics*, 12., (2.), pp. 39–47.
- Bander Katalin (2011): Vállalt küldetések az intézményi honlapok alapján. In: Hrubos Ildikó (Szerk.): Műhelytanulmányok: A felsőoktatási intézmények főbb típusai tevékenységük és vállalt missziójuk szerint. *Nemzetközi piacorientáció, korszerű intézményi menedzsment*. NFKK Füzetek 8. Budapest: Budapesti Corvinus Egyetem Közgazdaságtudományi Kar, pp. 58–88.
- Benneworth, Paul (2012): The relationship of regional engagement to universities' core purposes: Reflections from engagement efforts with socially excluded communities. In: Rómulo Pinheiro–Paul Benneworth–Glen A. Jones (Eds.): *Universities and regional development: A critical assessment of tensions and contradictions*. London: Routledge, pp. 199–218.
- Benneworth, Paul (2018): Definitions, approaches and challenges to community engagement. In: Paul Benneworth–Bojana Čulum–Thomas Farnell–Frans Kaiser–Marko Seeber–Ninoslav Šćukanec–Hans Vossensteyn –Don Westerheijden (Eds): *Mapping and critical synthesis of the current state-of-the-art on community engagement in higher education*. Zagreb: Institute for the Development of Education, pp. 16–46.
- Benneworth, Paul–Čulum, Bojana–Farnell, Thomas–Kaiser, Frans–Seeber, Marco–Šćukanec, Ninoslav–Vossensteyn, Hans–Westerheijden, Don (2018): *Mapping and critical synthesis of current state-of-the-art on community engagement in higher education*. Zagreb: Institute for the Development of Education.
- Braun, Virginia–Clarke, Victoria (2006): Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3., (2), pp. 77–101.
- Borzán Anita–Szekeres Bernadett (2020): Digitalizációs kihívások a civil szektorban. *Civil Szemle*, 18., (1), pp. 73–88.
- Compagnucci, Lorenzo–Spigarelli, Francesca (2020): The third mission of the university: A systematic literature review on potentials and constraints. *Technological Forecasting and Social Change*, 48., (12.), pp. 1–30. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2020.120284>
- OpenAI (2024): *ChatGPT* (2024. 10. 04-i verzió). [Nagy nyelvi modell]. <https://chat.chatbotapp.ai/chats/-O8MccXcwn97ROwgsq|3?model=gpt-3.5>
- Edwards, John–Marinelli, Elisabetta–Arregui-Pabollet, Escarne–Kempton, Louise (2017): *Higher education for Smart Specialisation: Towards strategic partnerships for innovation*. (S3 Policy Brief Series No. 23/2017). Seville: European Commission Joint Research Centre. file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/jrc109780_hess_policy_brief-1.pdf
- EUA (2023): *EUA Innovation Agenda 2026*. [White paper]. Brussels: EUA. file:///C:/Users/Lenovo/Desktop/EUA-RIS%202020-2023/EUA%20INNOVATION%20AGENDA%202023.pdf
- EURASHE(2023): *Mapping the regional impact of universities of applied science (UASiMAP): Results of a forward-looking project*. Brussels: EURASHE. file:///C:/Users/Lenovo/AppData/Local/Temp/766d3fb1-1037-4408-a240-1c88d659ab61_UASiMAP%20PROJECT%20OUTCOMES.zip.b61/UASiMAP%20D4.7%20UASiMAP%20Flagship%20Report.pdf
- European Commission (2023): *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European and Social Committee and the Committee of Regions. (COM(2022) 548 final*. Luxembourg: EC. https://commission.europa.eu/system/files/2022-10/com_2022_548_3_en.pdf
- Európai Bizottság (2024a): https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/europes-digital-decade#tab_2 Letöltve: 2024. 09. 12.
- Európai Bizottság (2024b): https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/digital-principles#tab_1 Letöltve: 2024. 07. 15.

- Európai Bizottság (2024c): https://hungaryrepresentation.ec.europa.eu/strategia-es-prioritasok/fontosabb-unios-szakpolitikak/digitalizacio_hu#magyarorsz%C3%A1g-digit%C3%A1lis-strat%C3%A1gia Letöltve: 2024. 07. 15.
- Flick, Uwe (2018): *An introduction to qualitative research*. 6th ed. London: SAGE.
- Goldstein, Harvey–Radinger-Peer, Verena–Sedlacek, Sabine (2019): The pathways and challenges of university engagement: Comparative case studies. In: Varga Attila–Erdős Katalin (Eds.): *Handbook of Universities and Regional Development*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, pp. 251–278.
- H. Tomesztímea (2023). A digitális távoktatás fonák helyzetei. A karanténoktatás tanári kommunikációjának paródiája. *Magyar Nyelvőr*, 147, (5.), pp. 653–669. <https://doi.org/10.38143/Nyr.2023.5.653>
- Hazelkorn, Ellen (2016a): Contemporary Debates Part 1: Theorising civic engagement. In: John Goddard–Ellen Hazelkorn–Louise Kempton–Paul Vallance (Eds.): *The civic university: The policy and leadership challenges*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, pp. 34–64.
- Hazelkorn, Ellen (2016b): Contemporary Debates Part 2: Initiatives and governance and organisational structures. In: John Goddard–Ellen Hazelkorn–Louise Kempton–Paul Vallance (Eds.): *The civic university: The policy and leadership challenges*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, pp. 65–93.
- Hazelkorn, Ellen (2018): Reshaping the world order of higher education: The role and impact of rankings on national and global systems. *Policy Reviews in Higher Education*, 2., (1), pp. 4–31. <https://doi.org/10.1080/23322969.2018.1424562>
- Kempton, Louise (2019): Wishful thinking? Towards a more realistic role for universities in regional innovation policy. *European Planning Studies*, 27, (11), pp. 2248–2265. <https://doi.org/10.1080/09654313.2019.1628183>
- KSH (2024): https://www.ksh.hu/teruletatlasz_urban_audit. Letöltve: 2024. 09. 13.
- Keszi-Szeremlei Andrea–Kőkuti Tamás–Balázs László (2023): Digitális (kézség)fejlesztés: Az Európai Unió digitális elvárásai, állami és civil szereplők a Nemzeti Digitalizálási Stratégia megvalósításában. *Civil Szemle*, 20., (7), pp. 139–157.
- Kőkuti Tamás (2012): Kulturális térformáló hatások. In: Tóth Andrea (Szerk.): *Nyelv és kommunikáció a 21. század digitalizált világában*. Dunaújváros: Dunaújvárosi Főiskolai Kiadó.
- Kőkuti Tamás (2022): Mesterséges intelligencia és foglalkoztatás. In: Keszi-Szeremlei Andrea–Rajcsányi-Molnár Mónika–András István (Szerk.): *Gazdasági növekedés és fenntarthatóság: Globalizáció a 21. században*. Dunaújváros: DUE Press, pp. 39–51.
- Lengyel Balázs (2012): Tanulás, hálózatok, régiók. In: Rechnitzer János–Rác Szilvia (Szerk.): *Dialógus a regionális tudományról*. Győr: SZIE, pp. 132–139.
- Magyarország Kormánya (2016): *Fokozatváltás a felsőoktatásban: Középtávú szakpolitikai stratégia 2016*. Budapest: Magyarország Kormánya. https://2015-2019.kormany.hu/download/c/9c/e0000/Fokozatvaltas_Felsooktatásban_HONLAPRA.PDF
- NIOK (2023): <https://www.nonprofit.hu/tudastar/civil-szervezet> Letöltve: 2024. 08. 17.
- Novotny Ádám–Balázs László–Barta-Boncz Nóra–Czifra Sándor–Gönczi Gabriella (2023): A vállalkozói kompetenciafejlesztés szükségessége a civil szektorban. *Civil Szemle*, 20., (KSZ.), 5–14.
- Pinheiro Rómulo–Jones, Glen A.–Benneworth, Paul (2012): What’s next? Steps towards a recategorization of universities’ regional missions. In: Rómulo Pinheiro–Paul Benneworth–Glen A. Jones. (Eds.): *University and regional development: A critical assessment of tensions and contradictions*. London: Routledge, pp. 241–255.
- Reisinger Adrienn–Dános Zsolt (2015): Egyetemi felelősségvállalás három magyar egyetem esetében. *Tér–gazdaság–ember: A Széchenyi István Egyetem Kautz Gyula Gazdaságtudományi Karának Tudományos Folyóirata*, 3., (3), 117–133. <http://dx.doi.org/10.13140/RG.2.2.34283.80161>

- Sitku Krisztina (2023): Egyetem és társadalom interakciói: Egyetemi társadalmi felelősségvállalás, „harmadik misszió” és közösségi szerepvállalás. *Civil Szemle*, 20., (6. KSZ.), pp. 29–41.
- Szabó Szabolcs (2012, október 5): Lelki egészség. *Dunaújvárosi Hírlap*, 23., (234.).
- Szabó Szabolcs (2013, április 11): Internetszieszta a helyi főiskolán. *Dunaújvárosi Hírlap*, 24., (84.).
- Szűts Zoltán–Szűts-Novák Rita (2023): A social media és az okoseszközök kommunikáció jellemzőinek hatása a pedagógiára: Elméleti alapvetés a kommunikációs és a neveléstudomány kapcsolatáról. *Magyar Nyelvőr*, 147., (5.), 565–582.
- Szűts-Novák Rita–Szűts Zoltán (2019): A tanári kompetenciák néhány kérdése Imre Sándor pedagógiai rendszerében. *Különleges Bánásmód*, 5., (2.), 55–62.
- Tijssen, Robert–Edwards, John–Jonkers, Karl (2021): Regional innovation impact of universities. Cheltenham–Northampton: Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/104337/9781839100536>
- TSZA (2008, október 29): *Akadálymentes lesz a Dunaújvárosi Főiskola*. Index. https://index.hu/bulvar/pozitiv/2008/10/29/akadalymentes_lesz_a_dunaujvarosi_foiskola/
- UASiMAP (2023): <https://uasimap.knowledgeinnovation.eu/>
- Varga Anita (2022): Az állandóság és a változás összhangjának értelmezése az online térben az átalakuló egyetemek nézőpontjából. *Civil Szemle*, 18., (3.), pp. 57–73.
- Varga Anita (2023): Cselekvő egyetemek – innovatív kezdeményezések – minőségbiztosítás. In: Falus Orsolya–Németh István Péter (Szerk.): *Innovációs terek*. Dunaújváros: DUE Press, pp. 169–183.

Notes

¹ Tanulmányunkban a “Civil szervezet” 2011. évi CLXXV. Tv. 2.§ (6.) szerinti jogi értelmezést vesszük alapul, amely szerint civil szervezetnek tekintendő a civil társaság, a Magyarországon nyilvántartásba vett egyesület (kivéve a pártegyesületeket, a szakszervezeteket és a kölcsönös biztosító egyesületeket), valamint az alapítvány (kivéve a közalapítványt és a pártalapítványt). Ezt kiegészítik a szociológiai meghatározás elemei: önkéntesen létrejött, nem-kormányzati és nem-magán, non-profit szervezet, amely önkormányzatisággal rendelkezik, nem végez közvetlen politikai tevékenységet, ellenben közhasznú tevékenységet végez (NIOK 2023).

² A folyamatosan fejlődő digitális technológiák (pl. felhőalapú tárhely, bigdata-elemzés, automatizálás, mesterséges intelligencia) beépítése egy szervezet és a társadalom életének különféle aspektusaiba működésének optimalizációja, a jobb és egyénre szabott ügyfélművelés, továbbá új értékteremtés céljával. A digitális eszközök és platformok alkalmazása magával vonja a szervezeti működés és kultúra alapvető megváltozását és az innováció, a kollaboráció és a folyamatos alkalmazkodóképesség prioritizálását. (OpenAI 2024; Borzán–Szekeres 2020)

³ A dunaújvárosi funkcionális várostérség 14 településén (KSH 2024) bejegyzett civil szervezetek.

⁴ A kérdőív elérhető itt: <https://forms.office.com/Pages/DesignPageV2.aspx?prevorigin=shell&origin=NeoPortalPage&subpage=design&id=ZcNG48R2VkJ2uHqDT7ZTnb81GGzEtu5RCsCaR8vg6E9RUOFBFW-TcyNjNZU0xOWUZISUVGWUxHVUFJNC4u>

⁵ Társadalmi/Civil/Közösségi szerepvállalás: Digitális szolgáltatások biztosítása: DF Könyvtár és Információs Pont és Vakok és Gyengénlátók Dunaújvárosi Csoportja (Írisz Klub): Vakok és gyengénlátók számára felolvasó számítógépes állomás (JAWS software és Braille-billentyűzet) (2008. október) (TSZA 2008); Közös ismeretterjesztő program: Dunaújvárosi Kulturális Egyesület és Dunaújvárosi Főiskola Könyvtár: Lelki Egészség Napja (2012. október): A könyvtár internetes szolgáltatásainak bemutatása (Szabó 2012); Digitális ismeretterjesztés és szolgáltatáshirdetés: DF Könyvtár és Információs Pont: Internet Szieszta (2013. április): Közösségi-média használat, online KRESZ-vizsgakészülés, NAVA Pont, Videótórium (Szabó 2013).